

When Titans (Don't?) Clash

The Garden of Eden

תורת האדם שער הגמול

ומה שכר ועונש יש לנפשות הצדיקים בגן הזה, דבר זה עיקרו בתורה ופירושו בדברי סופרים שגן עדן מצוי הוא בעולם הזה במקום ממקומות הארץ, ושארבע נהרות יוצאין משם ואחד מהם פרת הסובב ארץ ישראל, וכל מה שבא בכתוב מפשרטי סדר בראשית הכל אמת אין מקרא מהן יוצא מידי פשוטן, ואנשי המדות עצמן יאמרו שגן עדן תחת קו ההשויה שלא יוסיף היום ולא יחסר, ובספרי הרפואות ליונים הקדמונים וכן בספר אסף היהודי יספרו כי אסקלפיוס חכם מקדוני וארבעים איש מן החרטומים מלומדי הספרים, הלכו הלך בארץ ועברו מעבר להודו קדמת עדן למצוא קצת עצי הרפואות ועץ החיים למען תגדל תפארתם על כל חכמי הארץ, ובבואם אל המקום ההוא ויברק עליהם להט החרב המתהפכת ויתלהטו כלם בשביבי הברק ולא נמלט מהם איש, ותשבות חכמת הרפואה מן הגוים ההם ימים רבים עד מלוך ארתחששתא המלך, ואחרי כן נתחדשה בהם דעת הרפואה על ידי הנקובים בשם במלאכה ההיא, וכל אלה דברי אמת הם ידועים ומפורסמים גם היום כי רבים מבאי הארץ הלזו ארצה בני קדם יראו מרחוק הלהט המתהפכת. אבל סוד הענין הזה שהדברים כפולים, כי גן עדן וארבע נהרותיו ועץ החיים ועץ הדעת אשר נטע שם האלהים, וכן הכרובים ולהט החרב המתהפכת גם עלה התאנה והחגורות וכתנות העור, כולם כפשוטם וכמשמעם, אמת הדבר ויצב הענין, ולסוד מופלא הוא כי הם כצוירי דבר להבין עוד ענין עמוק במשל כמו ששנינו (ר"ה כ"ד א') דמות צורות לבנות היו לו לרבן גמליאל בעליה בטבלא בכותל שבהן מראה את ההדיוטות כזה ראיתם או כזה ראיתם, כי כן מלאכת הקדש במשכן בשלשת מקומותיו, חצר ואהל ולפנים מן הפרוכת, ובמקדש עזרה והיכל ודביר, וכל אשר בכל מקום ומקום מן הכלים וצוירי הכרובים כולם להבין סודות מעשה עולם העליון והאמצעי והשפל, ורמזי היות כל המרכבה שם, וכל הנבראים עצמם ביצירתן בדמות נבראו, כמו שאמרו בספר יצירה סימן לדבר ועדים נאמנים עולם שנה ונפש.

Abarbanel, Commentary to Genesis

The Rambam believed that there were not separate creative acts on six days, but rather everything was created on one day, in a single instant. In the work of Creation, there is mention of "six days" to indicate the different levels of created beings according to their natural hierarchy; not that there were actual days, and nor that there was a chronological sequence to that which was created in the acts of Genesis... This is the view of the Rambam which he considered as one of the major secrets of the Creation. He tried to conceal this view with ingenuity, as can be seen in his words there. But Ralbag went and tattled, revealing his secret, as did Narboni and the other commentators to his work; they uncovered his secret and publicized his view....

אברבנאל בראשית פרק ב

ואומר שהפרשה הזאת בכללה וחלקיה יש מהמפרשים פירשוה כפי פשט הכתובי ובדרך הזה הלך רש"י והרמב"ן וגם הרא"ב"ע הסביר פנים לדרך הזה באמרו שהיו הדברים כמשמעם אבל בלי ספק הוא לא כן ידמה ולבבו לא כן יחשוב כפי מה שהעיר אח"כ ברמזיו וכבר ישיג לדרך הזה הפשטי רוב הספקות שזכרתי בשאלות. והדרך הב' הוא שאין הספור הזה כפי פשוטו ולא היה ממנו דבר אבל הוא כלו צורה ורמז המשליי וזה דרך הרב המורה בפרקים מח"א ופלח"ב והוא ג"כ באמת דרך הראב"ע וזה סודו. והרל"ב ג"כ בפירושו לתורה וכל האוחזים דרכם ושותים מימיהם בפייהם ירצו סלה.

Rambam, Guide for the Perplexed 2:30

Consider the difficulty... in the statement that time existed before the creation of the sun! We shall undoubtedly soon remove this difficulty... All things were created together, but were separated from each other successively...

The account of the six days of creation contains, in reference to the creation of man, the statement: "Male and female He created them" (1:27), and concludes with the words: "Thus the heavens and the earth were finished, and all the host of them" (2:1), and yet the portion which follows describes the creation of Eve from Adam, the tree of life, and the tree of knowledge, the history of the serpent and the events connected therewith, and all this as having taken place after Adam had been placed in the Garden of Eden. All our Sages agree that this took place on the sixth day, and that nothing new was created after the close of the six days. None of the things mentioned above is therefore impossible, because the laws of Nature were then not yet permanently fixed. There are, however, some utterances of our Sages on this subject [which imply a different view]. I will gather them from their different sources and place them before you, and I will refer also to certain things by mere hints, just as has been done by the Sages. You must know that their words, which I am about to quote, are most perfect, most accurate, and clear to those for whom they were said. I will therefore not add long explanations, lest I make their statements plain, and I might thus become "a revealer of secrets," but I will give them in a certain order, accompanied with a few remarks, which will suffice for readers like you... One of these utterances is this: "Adam and Eve were at first created as one being, having their backs united: they were then separated, and one half was removed and brought before Adam as Eve." The term *mi-zal'otav* (lit. "of his ribs") signifies "of his sides." The meaning of the word is proved by referring to *zel'a*, "the side" of the tabernacle (Exod. xxvi. 20), which Onkelos renders *setar* ("side"), and so also *mi-zal'otav* is rendered by him "*mi-sitrohi*" (of his sides). Note also how clearly it has been stated that Adam and Eve were two in some respects, and yet they remained one, according to the words, "Bone of my bones, and flesh of my flesh" (Gen. ii. 23). The unity of the two is proved by the fact that both have the

same name, for she is called *ishshah* (woman), because she was taken out of *ish* (man), also by the words, "And shall cleave unto his wife, and they shall be one flesh" (ii. 24). How great is the ignorance of those who do not see that all this necessarily includes some [other] idea [besides the literal meaning of the words]. This is now clear... Another noteworthy Midrashic remark of our Sages is the following: "The serpent had a rider, the rider was as big as a camel, and it was the rider that enticed Eve: this rider was Samaël." Samaël is the name generally applied by our Sages to Satan... The following is also a remarkable passage, most absurd in its literal sense; but as an allegory it contains wonderful wisdom, and fully agrees with real facts, as will be found by those who understand all the chapters of this treatise. When the serpent came to Eve he infected her with poison; the Israelites, who stood at Mount Sinai, removed that poison; idolaters, who did not stand at Mount Sinai, have not got rid of it.

Rambam, *Guide for the Perplexed* 3:50

Every narrative in the Law serves a certain purpose in connexion with religious teaching. It either helps to establish a principle of faith, or to regulate our actions, and to prevent wrong and injustice among men; and I will show this in each case.

It is one of the fundamental principles of the Law that the Universe has been created *ex nihilo*, and that of the human race, one individual being, Adam, was created. As the time which elapsed from Adam to Moses was not more than about two thousand five hundred years, people would have doubted the truth of that statement if no other information had been added, seeing that the human race was spread over all parts of the earth in different families and with different languages, very unlike the one to the other. In order to remove this doubt the Law gives the genealogy of the nations (Gen. v. and x.), and the manner how they branched off from a common root. It names those of them who were well known, and tells who their fathers were, how long and where they lived. It describes also the cause that led to the dispersion of men over all parts of the earth, and to the formation of their different languages, after they had lived for a long time in one place, and spoken one language (*ibid.* xi.), as would be natural for descendants of one person.

Rambam, *Guide for the Perplexed* 2:29

First, the account given in Scripture of the Creation is not, as is generally believed, intended to be in all its parts literal. For if this were the case, wise men would not have kept its explanation secret, and our Sages would not have employed figurative speech [in treating of the Creation] in order to hide its true meaning, nor would they have objected to discuss it in the presence of the common people. The literal meaning of the words might lead us to conceive corrupt ideas and to form false opinions about God, or even entirely to abandon and reject the principles of our Faith. It is therefore right to abstain and refrain from examining this subject superficially and unscientifically. We must blame the practice of some ignorant preachers and expounders of the Bible, who think that wisdom consists in knowing the explanation of words, and that greater perfection is attained by employing more words and longer speech. It is, however, right that we should examine the Scriptural texts by the intellect, after having acquired a knowledge of demonstrative science, and of the true hidden meaning of prophecies. But if one has obtained some knowledge in this matter he must not preach on it, as I stated in my Commentary on the Mishnah (Hagigah, ii. 7), and our Sages said distinctly: From the beginning of the book to this place--after the account of the sixth day of the Creation--it is "the glory of God to conceal a thing" (Prov. xxv. 2).

The Rainbow

משנה מסכת אבות פרק ה משנה ו

עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן פי הארץ ופי הבאר ופי האתון והקשת והמן והמטה והשמיר והכתב והמכתב והלוחות ויש אומרים אף המזיקין וקבורתו של משה ואילו של אברהם אבינו ויש אומרים אף צבת בצבת עשויה:

פירוש רש"י על אבות פרק ה משנה ו

הקשת הנראה בענן ביום הגשם אף על פי שלא נראה עד ימי נח נוצר ועומד היה מקדם.

מגן אבות לרשב"ץ על אבות פרק ה משנה ו

האות היה, שהשם יתברך ברא ענן לקבל הניצוץ כדי שיזכור הברית לקיים שבועה שנשבע לנח שלא יהיה עוד המבול לשחת כל בשר. ואעפ"י כי אחר היות בם ענן, הוא בטבע להיות בו הקשת, אבל הענן יהיה דרך אות, וזהו שנאמר, 'והיה בענני ענן ונראתה הקשת בענן' [ע"פ בראשית ט יד], אמר שהענן יהיה ברצון האל, והקשת יראה מעצמו.

רמב"ם על משנה מסכת אבות פרק ה משנה ו

[ה] כבר זכרתי לך בפרק השמיני, שהם לא יאימו בחידוש הרצון עת אחר עת, אלא שבראשית עשיית הדברים הושם בטבעם שייעשה בהם כל מה שייעשה, בין שהיה הדבר אשר ייעשה - תדיר, והוא הדבר הטבעי, ובין שהיה לעתים רחוקות, והוא המופת. ולפיכך אמר שביום הששי הושם בארץ שתשקע בקורח ועדתו, ובבאר שתוציא המים, ובאתון שתדבר, וכן השאר.

Guide 2:28

He says, "Praise ye the Lord from the heavens, etc. For He commanded, and they were created. He hath also established them for ever and ever; he hath made a decree which shall not pass" (Ps. cxlviii. 1-6): that is to say, there will never be a change in the decrees which God made, or in the sources of the properties of the heavens and the earth, which the Psalmist has mentioned before. But he distinctly states that they have been created. For he says, "He hath commanded, and they were created." Jeremiah (xxxi. 35) likewise says, "He giveth the sun for a light by day, and the ordinances of the moon and of the stars for a light by night," etc." If these ordinances depart from before me, saith the Lord, then the seed of Israel also shall cease from being a nation before me for ever." He thus declares, that these decrees will never be removed, although they had a beginning. We therefore find this idea, when we search for it, expressed not only by Solomon but also by others. Solomon himself has stated that these works of God, the Universe, and all that is contained in it, remain with their properties for ever, although they have been created. For he says, "Whatsoever God doeth, it shall be for ever: nothing can be put to it, nor anything taken away from it" (Eccles. iii. 14). He declares in these words that the world has been created by God and remains for ever. He adds the reason for it by saying, "Nothing can be put to it, nor anything taken from it:" for this is the reason for the perpetuity, as if he meant to say that things are changed in order to supply that which is wanting, or in order to take away what is superfluous. The works of God being most perfect, admitting no addition or deduction, must remain the same for ever. It is impossible that anything should exist that could cause a change in them.

Guide 2:29

When I, however, said that no prophet ever announced" a permanent change of any of its properties," I intended to except miracles. For although the rod was turned into a serpent, the water into blood, the pure and noble hand into a leprous one, without the existence of any natural cause that could effect these or similar phenomena, these changes were not permanent, they have not become a physical property. On the contrary, the Universe since continues its regular course. This is my opinion; this should be our belief. Our Sages, however, said very strange things as regards miracles: they are found in Bereshit Rabba, and in Midrash Koheleth, namely, that the miracles are to some extent also natural: for they say, when God created the Universe with its present physical properties, He made it part of these properties, that they should produce certain miracles at certain times, and the sign of a prophet consisted in the fact that God told him to declare when a certain thing will take place, but the thing itself was effected according to the fixed laws of Nature. If this is really the meaning of the passage referred to, it testifies to the greatness of the author, and shows that he held it to be impossible that there should be a change in the laws of Nature, or a change in the will of God [as regards the physical properties of things] after they have once been established. He therefore assumes, e.g., that God gave the waters the property of joining together, and of flowing in a downward direction, and of separating only at the time when the Egyptians were drowned, and only in a particular place. I have already pointed out to you the source of this passage, and it only tends to oppose the hypothesis of a new creation. It is said there: R. Jonathan said, God made an agreement with the sea that it should divide before the Israelites: thus it is said,"

Rambam, Shemoneh Perakim 8:6

We maintain that God already expressed His will in the course of the six days of creation, and that things act in accordance with their nature from then on... That explains why the Sages found it necessary to say that all the supernatural miracles that have occurred [in the past] and all those that we are promised will come about [in the future] were already designated to come about in the course of the six days of creation, when the miraculous events were implanted in the nature of the things involved in them. And when these miraculous events come about at the proper time, they might seem to have been instigated right there and then, but in fact they were not.

רמב"ן בראשית פרק ט

(יב) זאת אות הברית אשר אני נותן - המשמע מן האות הזה שלא היה קשת בענן ממעשה בראשית. ועתה ברא ה' חדשה לעשות קשת בשמים ביום ענן. ואמרו בטעם האות הזה, כי הקשת לא עשאו שיהיו רגליו למעלה שיראה כאלו מן השמים מורים

בו, וישלח חציו ויפיצם בארץ (תהלים יח טו), אבל עשאו בהפך מזה להראות שלא יורו בו מן השמים, וכן דרך הנלחמים להפוך אותו בידם ככה כאשר יקראו לשלום למי שכנגדם. ועוד שאין לקשת יתר לכונן חצים עליו:

ואנחנו על כרחנו נאמין לדברי היונים שמלהט השמש באויר הלח יהיה הקשת בתולדה. כי בכלי מים לפני השמש יראה כמראה הקשת. וכאשר נסתכל עוד בלשון הכתוב נבין כן, כי אמר את קשתי "נתתי" בענן, ולא אמר "אני נותן" בענן, כאשר אמר זאת אות הברית אשר "אני נותן". ומלת קשתי מורה שהיתה לו הקשת תחלה. ולכן נפרש הכתוב, הקשת אשר נתתי בענן מיום הבריאה תהיה מן היום הזה והלאה לאות ברית ביני וביניכם, שכל זמן שאראנה אזכיר כי ברית שלום ביני וביניכם: ואם תבקש מה טעם בקשת להיות אות, הנה הוא כטעם עד הגל הזה ועדה המצבה (להלן לא נב). וכן כי את שבע כבשות תקח מידי בעבור תהיה לי לעדה (להלן כא ל), כי כל הדבר הנראה שיושם לפני שנים להזכירם ענין נדור ביניהם יקרא אות, וכל הסכמה ברית, וכן במילה אמר והיה לאות ברית ביני וביניכם (להלן יז יא) בעבור ההסכמה שימולו כל זרע אברהם לעבדו שכם אחד:

ועוד, כי כאשר תראה בהפוך הנזכר יהיה זכר לשלום כאשר כתבנו. ובין שתהיה הקשת עתה בין שהיתה מעולם בטבע, הטעם באות שבה אחד הוא:

רמב"ן בראשית פרק ה פסוק ד

והסבה באריכות ימיהם, כי אדם הראשון, מעשה ידיו של הקב"ה, נעשה בתכלית השלימות בנוי, בכח, בקומה. וגם אחרי שנקנס עליו שיהיה בן מות היה בטבעו לחיות זמן רב. וכאשר בא המבול על הארץ נתקלקל עליהם האויר, והלכו ימותם הלך וחסור, כי עד המבול היו ימיהם בארך ההוא, ויש מהם שחיו יותר מאדם. ושם שנולד קודם המבול חיה שש מאות, הועיל לו החוזק שנולד בו, והזיק לו האויר שנתקלקל. ובניו הנולדים אחר המבול נתקצרו ימותם, ושבנו לארבע מאות: ותראה שהיה זה בהם עד הפלגה, וכאשר משל עליהם שנוי האוירות בהפלגה נתקצרו עוד ימיהם, כי פלג, אשר בימיו נפלגה הארץ, שב לחצי ימיהם למאתים שנה. ונראה כי בדורות אברהם יצחק ויעקב היו הימים בעם שבעים ושמונים שנה, כאשר הזכיר משה רבינו בתפלתו (תהלים צ י).

...ולא יכשר בעיני מאמר הרב שכתב במורה הנבוכים (ב מז) כי לא היה אורך השנים רק ביחידים האלה הנזכרים, ושאר בני אדם בדורות ההם היו שנות חייהם השנים הטבעיים המורגלים. ואמר, כי היה החדוש הזה באיש ההוא בהנהגתו ומזונו, או על דרך נס:

והנה אלה דברי רוח. ולמה יהיה הנס הזה בהם, והם אינם נביאים ולא צדיקים וטובים לעשות להם נס, אף כי דור אחר דור. ותיקון ההנהגה והמזון איך תאריך ימיהם כפלי כפלים מכל הדור ההוא. ויתכן שיהיו אחרים גם כן מתנהגים בטוב ההנהגה ההיא, ותאריך לכלם או לרובם. ואיך לא תגיע החכמה בהנהגה הטובה ההיא לאחד מכל בני נח אחר המבול. אבל היה בהם קצת מחכמת אבותם, והיא מתמעטת והולכת דור אחר דור: